

ZASADY ETYKIETOWANIA POLSKICH WIN GRONOWYCH

(wg stanu z dn. 21.02.2009 r.)

Wojciech Bosak

Wina produkowane w Polsce z winogron pochodzących z krajowych winnic podlegają tym samym ogólnym zasadom oznaczania i etykietowania, co wina pochodzące z innych krajów UE. Kwestie te bowiem w szerokim zakresie regulują przepisy wspólnotowe. Niemniej, aby na etykietach mogły być stosowane niektóre oznaczenia i terminy (w tym także oznaczenia odnoszące się do miejsca pochodzenia wina, jak chronione nazwy pochodzenia i chronione oznaczenia geograficzne) wymagane jest wprowadzenie przez poszczególne kraje odpowiednich przepisów wykonawczych.

Jak dotąd w Polsce nie stworzono żadnych takich przepisów. W praktyce uniemożliwia to stosowanie na etykietach naszych win całego szeregu oznaczeń i terminów odnoszących się do charakteru wina (np. informacji dotyczących koloru) i metod jego wyrobu, a także oznaczeń geograficznych.

Obecnie przygotowywane jest nowe rozporządzenie wdrażające zmienione reguły oznaczania produktów winiarskich, zgodnie z założeniami ostatniej reformy wspólnotowego rynku wina (patrz rozporządzenie 479/2008). Planuje się, że przepisy te z dniem 1 sierpnia 2009 zastąpią dotychczas obowiązujące rozporządzenie 753/2002. Wszystko wskazuje na to, że będą to dość radykalne zmiany (być może najgłębsze od prawie 40 lat) i wiele z wymienionych niżej zasad za kilka miesięcy będzie już nieaktualna.

Obowiązujące przepisy

Zasady oznaczania i etykietowania win gronowych w Polsce określają dziś bezpośrednio dwa rozporządzenia unijne:

- rozporządzenie Rady (WE) nr 479/2008 z dnia 29 kwietnia 2008 r. w sprawie wspólnej organizacji rynku wina, zmieniającym rozporządzenia (WE) nr 1493/1999, (WE) nr 1782/2003, (WE) nr 1290/2005 i (WE) nr 3/2008 oraz uchylającym rozporządzenia (EWG) nr 2392/86 i (WE) nr 1493/1999, a szczególnie art. 57–63 tego rozporządzenia,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:148:0001:0061:PL:PDF>

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 753/2002 z dnia 29 kwietnia 2002 r. ustanawiające niektóre zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1493/1999 odnośnie do opisu, oznaczania, prezentacji i ochrony niektórych produktów sektora wina.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002R0753:20071214:PL:PDF>

Niektóre regulacje odnoszące się do opakowań, etykiet i oznaczeń win gronowych są zawarte także w następujących aktach mających bardziej ogólny zakres:

- pierwsza dyrektywa Rady z dnia 21 grudnia 1988 r. mająca na celu zbliżenie ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do znaków towarowych (89/104/EWG),

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:17:01:31989L0104:PL:PDF>

- dyrektywa Rady z dnia 14 czerwca 1989 r. w sprawie wskazówek lub oznakowań identyfikacyjnych partii towaru, do której należy dany środek spożywczy (89/369/EWG),

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:13:10:31989L0396:PL:PDF>

- dyrektywa 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie zbliżenia ustawodawstw państw członkowskich w zakresie etykietowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2000L0013:20071129:PL:PDF>

- dyrektywa 2007/45/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 września 2007 r. ustanawiająca zasady dotyczące nominalnych ilości produktów w opakowaniach jednostkowych, uchylająca dyrektywy Rady 75/106/EWG i 80/232/EWG oraz zmieniająca dyrektywę Rady 76/211/EWG,

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:247:0017:0020:PL:PDF>

- rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:189:0001:0023:PL:PDF>

- rozporządzenie Komisji (WE) nr 889/2008 z dnia 5 września 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady wdrażania rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007 w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych w odniesieniu do produkcji ekologicznej, znakowania i kontroli

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:250:0001:01:PL:HTML>

- ustawa z dnia 6 września 2001 r. o towarach paczkowanych

<http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=file&id=WDU20011281409&type=3&name=D20011409Lj.pdf>

- rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi z dnia 10 lipca 2007 r. w sprawie znakowania środków spożywczych

<http://isip.sejm.gov.pl/servlet/Search?todo=file&id=WDU20071370966&type=2&name=D20070966.pdf>

Ogólne zasady etykietowania

Oznaczenia, informacje i terminy mogą być umieszczone na butelce (lub innym opakowaniu jednostkowym wina) w rozmaity sposób: na naklejonej etykiecie lub banderolce wokół szyjki, nadrukowane bezpośrednio na szkle butelki, na załączonej do opakowania metce lub ulotce, etc. Jednak obowiązujące przepisy wymagają, aby pewne informacje były umieszczone w jednym miejscu, tak aby mogły być razem widoczne (czyli stosunkowo blisko siebie, po jednej stronie butelki).

Takie pole, czy obszar na powierzchni opakowania, na który zgrupowane są owe istotne informacje umownie nazywa się „etykietą”. Nie musi to być przy tym jedna papierowa naklejka (jak potocznie rozumie się etykietę), ale może to być np. nadruk bezpośrednio na szkle, lub też dwie lub więcej naklejek umieszczonych blisko siebie. Rolę etykiety może też pełnić np. metka lub plakietka z innego materiału przytwierdzona do butelki w taki sposób, aby nie dało się jej odłączyć, nie powodując uszkodzenia.

Oznaczenia umieszczone na butelce dzielą się na:

- **dane obowiązkowe**, to informacje i oznaczenia, które muszą być umieszczone w jednym polu etykiety (tak aby mogły być razem widoczne),
- **dane fakultatywne**, to informacje i oznaczenia, które mogą (ale nie muszą) być umieszczone w tym samym polu etykiety, gdzie umieszczono informacje i oznaczenia obowiązkowe,
- **inne informacje i oznaczenia**, które powinno się umieszczać poza polem etykiety, gdzie umieszczono informacje i oznaczenia obowiązkowe (np. na kontretykiecie, metce przymocowanej tasiemką do szyjki butelki, itp.)

Dane obowiązkowe

Są to informacje, które **muszą** być uwidocznione na każdej butelce (lub innym opakowaniu jednostkowym) wina, umieszczone w jednym polu etykiety, w postaci łatwych do odczytania, wyraźnych i trwałych (nieusuwalnych) znaków. Obowiązkowe jest umieszczenie na etykiecie następujących informacji:

Kategoria produktu winiarskiego

Należy podać odpowiednią kategorię produktu winiarskiego, zgodnie z definicją podaną w załączniku IV rozporządzenia 479/2008:

- „wino”,

- „wino likierowe”,
- „wino musujące”,
- „gatunkowe wino musujące”,
- „gatunkowe aromatyczne wino musujące”,
- „wino musujące gazowane”,
- „wino półmusujące”,
- „wino półmusujące gazowane”,
- „częściowo sfermentowany moszcz gronowy” (czyli tzw. burczak),
- „wino z suszonych winogron”, albo
- „wino z przejrziałych winogron”

Rzeczywista zawartość alkoholu.

Na etykiecie podaje się rzeczywistą zawartość alkoholu w procentach objętościowych, w zaokrągleniu do 0,5%. Informację tą podaje się w formie:

- „...% vol.”,
- „rzeczywisty alkohol ...% vol.”,
- „rzeczywista moc alkoholu ...% vol.” lub
- „alk. ...% vol.”.

Przy czym wysokość liter nie może być mniejsza, niż:

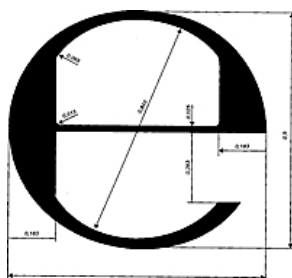
- 2 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności nie większej, niż 0,2 litra,
- 3 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności ponad 0,2 litra, jednak nie większych, niż jeden litr,
- 5 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności ponad jednego litra.

Nominalna pojemność opakowania.

Podaje się nominalną objętość butelki (lub innego opakowania) wyrażoną w litrach, centylitrach lub mililitrach i oznaczona cyframi o wysokości nie mniejszej, niż:

- 3 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności nie większej, niż 0,2 litra,
- 4 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności ponad 0,2 litra, jednak nie większych, niż jeden litr,
- 6 mm w przypadku butelek lub innych opakowań jednostkowych o pojemności ponad jednego litra.

Oznaczenie to może być uzupełnione małą literą „e” o wysokości co najmniej 3 mm (np. „75 cl e”) w formie, jaką przedstawiono na rysunku w załączniku 3 do ustawy z dnia 6 września 2001 r. o towarach paczkowanych (patrz niżej), pod warunkiem, że producent spełnia odpowiednie wymogi określone w tej ustawie.

Producent lub inny podmiot odpowiedzialny za butelkowanie wina.

Podaje się imię i nazwisko osoby lub nazwę innego podmiotu, w którego posiadaniu znajdowało się wino w momencie zabutelkowania, wraz ze wskazaniem roli tej osoby lub podmiotu w wytworzeniu produktu, na przykład: „zabutelkowane przez ...”, „wyprodukowane i zabutelkowane przez ...”, „zabutelkowane w winnicy”, „winogrodnik”, etc. Przy czym wskazanie to może odnosić się do winnicy, gospodarstwa rolnego lub uprawy winorośli (np. „zabutelkowane w winnicy”, „wyprodukowane w gospodarstwie”, „winogrodnik”, albo podobne) jedynie w przypadku, gdy wino zostało wyprodukowane z winogron pochodzących z własnej uprawy.

Jeśli butelkowanie zostało wykonane na zlecenie przez inny podmiot, niż posiadacz wina, wówczas stosuje się wskazanie „zabutelkowane dla ...”, lub „zabutelkowane przez ... dla ...”.

Miejsce produkcji.

Podaje się adres miejsca w którym odbywała się produkcja wina, zawierający co najmniej:

- miejscowość,
- kod pocztowy lub nazwę gminy albo powiatu,
- w przypadku wina które jest eksportowane także odniesienie do kraju produkcji („Polska”, „wyprodukowano w Polsce”, „product of Poland”, etc.), lub symbol PL bezpośrednio przed kodem pocztowym.

Dane te podaje się przy użyciu znaków o wysokości nie większej, niż połowa wysokości liter których użyto do podania kategorii produktu winiarskiego.

W przypadku win musujących – oznaczenie odnoszące się do zawartości cukru resztkowego.

To oznaczenie jest obowiązkowe w przypadku wina musującego, gatunkowego wina musującego, gatunkowego aromatycznego wina musującego i wina musującego gazowanego. Należy podać na etykiecie odpowiedni termin, w zależności od zawartości w winie cukru resztkowego (podano w nawiasie):

- „brut nature”, „pas dosé” lub „dosage zéro” (0– 3 g/l),
- „ekstra brut” lub „extra brut” (0–6 g/l),
- „bardzo wytrawne” lub „brut” (0–15 g/l),
- „wytrawne”, „extra sec” lub „extra dry” (12–20 g/l),
- „półwytrawne”, „sec” lub „dry” (17–35 g/l),
- „półsłodkie”, „demi-sec”, lub „medium dry” (33–50 g/l).
- „słodkie”, „doux” lub „sweet” (ponad 50 g/l)

Oznaczenie odnoszące się do związków siarki.

Przy całkowitej zawartości dwutlenku siarki powyżej 10 mg/l (czyli w przypadku praktycznie każdego wina) wymagane jest na etykiecie oznaczenie „zawiera siarczyny”, „zawiera dwutlenek siarki”, lub „zawiera bezwodnik siarkawy”.

Dane fakultatywne

Są to informacje nieobowiązkowe, które mogą być umieszczone w polu etykiety, gdzie umieszczono wymienione wyżej informacje i oznaczenia obowiązkowe. Są to następujące informacje:

Rocznik.

Rocznik podaje się na etykiecie, jeśli co najmniej 85% winogron użytych do wyrobu wina zostało zebranych w danym roku, przy czym nie uwzględnia się tu żadnych produktów (moszczu, skoncentrowanego moszczu gronowego, rektyfikowanego skoncentrowanego moszczu gronowego) służących do słodzenia wina.

W przypadku „wina lodowego” wyprodukowanego z winogron zebranych po Nowym Roku podaje się jako rocznik poprzedni rok kalendarzowy, w którym rozpoczął się dany „rok winiarski” (od 1 sierpnia do 31 lipca).

Nazwa odmiany lub odmian winorośli.

W polu etykiety można podać:

- nazwę jednej odmiany winorośli, jeżeli z winogron tej odmiany uzyskano co najmniej 85% końcowego produktu, nie uwzględniając produktów służących do słodzenia wina,
- nazwy dwóch lub trzech odmian winorośli, jeśli z winogron tych odmian uzyskano 100% produktu, nie uwzględniając produktów służących do słodzenia wina; w takim przypadku odmiany wymienia się na etykiecie w kolejności od odmiany mającej największy procentowy udział w kupażu, do odmiany o najmniejszym udziale, przy czym wszystkie nazwy odmian podaje się przy użyciu liter tej samej wielkości.

W przypadku użycia nazw więcej, niż trzech odmian winorośli powinny one być umieszczone poza głównym polem etykiety (np. na kontretykiecie), przy użyciu liter o wysokości nie większej, niż 3 mm.

Nazwy handlowe.

Na etykiecie może być podana także nawa handlowa (marka) wina, jak również nazwa handlowa (firma) producenta.

Oznaczenie odnoszące się do zawartości cukru resztkowego (w przypadku win innych, niż wina musujące).

Wino może być oznaczone jako:

- „wytrawne”, jeśli zawiera cukier resztkowy w ilości do 4 g/l, albo do 9 g/l, jeśli całkowita kwasowość w g/l nie jest niższa, niż 2 g/l poniżej zawartości cukru resztkowego (np. wino zawierające 8 g/l cukru resztkowego może być oznaczone jako „wytrawne” jeśli jego kwasowość wynosi nie mniej, niż 6 g/l, przy niższej kwasowości powinno ono być oznaczone jako „półwytrawne”),
- „półwytrawne”, jeśli zawiera cukier resztkowy w ilości 4–12 g/l,
- „półsłodkie”, jeśli zawiera cukier resztkowy w ilości 12–45 g/l,
- „słodkie” jeśli zawiera cukier resztkowy w ilości ponad 45 g/l.

Z uwagi na brak odpowiednich polskich przepisów wykonawczych praktycznie nie można u nas stosować na etykietach oznaczeń odnoszących się do zawartości cukru resztkowego w winach likierowych, winach półmusujących, winach z suszonych winogron i winach z przejrzałych winogron.

Oznaczenia odnoszące się do metod produkcji.

Jeśli wino podczas wyrobu przebywało w beczkach lub innych zbiornikach drewnianych, na etykiecie można podać oznaczenie:

- „fermentowało w beczce”,
- „dojrzewało w beczce”,
- „starzone w beczce”,
- „fermentowało w kadzi drewnianej”,
- „dojrzewało w kadzi drewnianej”,
- „starzone w kadzi drewnianej”,
- „fermentowało w kadzi ...” (z podaniem odpowiedniego rodzaju drewna),
- „dojrzewało w kadzi ...” (j.w.), lub
- „starzone w kadzi ...” (j.w.).

Powyższe terminy nie mogą być stosowane, jeśli przy wyrobieniu wina użyto kawałków drewna dębowego (wiórek lub listew), nawet jeśli wino było przechowywane w zbiornikach drewnianych (art. 22 ust. 3 rozporządzenia 753/2002).

Inne terminy i informacje odnoszące metod produkcji wina mogłyby być podawane na etykiecie, jeżeli istniałyby odpowiednie przepisy krajowe określające warunki ich stosowania. Dotąd w Polsce nie ma takich przepisów, więc informacje takie można podawać wyłącznie poza polem etykiety (np. na kontretykiecie, lub na dołączonej do opakowania metce albo ulotce).

Nagrody i medale.

Na etykiecie można podawać informacje o otrzymanych nagrodach i medalach, pod warunkiem, że wyróżnienia te zostały przyznane w ramach konkursów oficjalnie uznanych przez odpowiednie władze państwowe lub międzynarodowe i które są wymienione z stosownym wykazie publikowanym na bieżąco przez Komisję Europejską, zgodnie z art. 21 rozporządzenia 753/2002. W innym przypadku informacje takie można prezentować wyłącznie poza polem etykiety.

http://ec.europa.eu/agriculture/markets/wine/lists/04_en.pdf

Inne informacje i oznaczenia

Poza polem etykiety, gdzie są prezentowane dane obowiązkowe (np. na kontretykiecie) można umieszczać także inne informacje odnoszące się do wina, w szczególności:

- informacje dotyczące walorów smakowych wina,
- informacje odnoszące się do sposobów lub okoliczności uzyskania produktu: np. walorów winnicy, odmian winorośli, warunków danego rocznika, metod zbioru winogron, produkcji i dojrzewania wina,
- informacje odnoszące się do historii i tradycji, a także ciekawostki i anegdoty związane z danym winem, miejscem jego pochodzenia lub producentem,
- wskazówki dotyczące sposobu przechowywania i podawania wina, doboru do potraw,
- inne podobne informacje.

Jednak zgodnie z art. 2 dyrektywy 2000/13/WE informacje te nie mogą:

- wprowadzać w błąd co do właściwości, charakteru, pochodzenia wina, użytych do wyrobu odmian winorośli, metod produkcji i dojrzewania, etc.,
- podawać lub sugerować, że wino posiada jakiegokolwiek właściwości służące zapobieganiu lub leczeniu chorób u ludzi.

Wielkość butelki

Przepisy określają także wielkość butelek i innych opakowań jednostkowych, w których wprowadza się wino do obrotu. W zakresie najczęściej stosowanych opakowań nie większych niż 1,5 l, zgodnie z dyrektywą 2007/45/WE są dozwolone wyłącznie następujące pojemności nominalne:

- dla win musujących: 125 ml, 200 ml, 375 ml, 750 ml i 1500 ml;
- dla win likierowych: 100 ml, 200 ml, 375 ml, 500 ml, 750 ml, 1000 ml i 1500 ml;
- dla pozostałych win: 100 ml, 187 ml, 250 ml, 375 ml, 500 ml, 750 ml, 1000 ml i 1500 ml.

Przepisy nie regulują natomiast tej kwestii w przypadku opakowań o pojemności większej, niż 1,5 l (tu wino można rozlewać do opakowań o dowolnej pojemności, np. 2 l, 2,5 l, 3 l, 6 l, etc.) Warto jednak pamiętać, że maksymalna dopuszczalna pojemność opakowania jednostkowego, w jakim można oferować wino detalicznemu nabywcy wynosi 60 l.